

Un siècle de dialogues – Egy évszázadnyi párbeszéd

A Debreceni Egyetem Francia Tanszékének
centenárium konferenciája
2023. augusztus 31-szeptember 1.

Kiss Ádám László

irodalomtörténész, PhD-hallgató, Debreceni Egyetem

Fennállásának századik évfordulóját ünnepelte idén a Debreceni Egyetem Francia Tanszéke. A centenáriumi ünnepségsorozat május 20-án az Egyetemi és Nemzeti Könyvtár előcsarnokában megnyitott tanszéktörténeti kiállítással vette kezdetét, amelyet az egykori francia szakos hallgatók alumni-találkozója követett. Az ünnepségsorozat keretében a tanszék augusztus 31. és szeptember 1. között *Un siècle de dialogues – Egy évszázadnyi párbeszéd* címmel nemzetközi konferenciát szervezett. A konferencián a hazai egyetemek oktatói és doktorhallgatói mellett francia, svéd, spanyol és román egyetemek előadói is részt vettek.

A konferencia megnyitójára ünnepélyes keretek között a Debreceni Egyetem központi épületének aulájában került sor. **Nagy Andrea** tanszékvezető megnyitó beszédét követően **Bartha Elek** oktatási rektorhelyettes, **Keményfi Róbert**, a Bölcsészettudományi Kar dékánja, **Pierre Pedico**, a budapesti Francia Intézet igazgatója és **Szabó Dávid**, az Egyetemközi Francia Központ vezetője köszöntötte a konferencia résztvevőit és az érdeklődőket.

A megnyitót követően egyenként félórás plenáris előadások hangzottak el. **Kiss Sándor** (DE) nyugalmazott egyetemi docens a tanszék évszázados történetét vázolta fel, felidézve az egykori professzorok, a tanszékalapító Hankiss János, Herman József, Gorilovics Tivadar, Halász Katalin és Tegye Gabriella munkásságát, és röviden ismertette a tanszéken jelenleg folyó kutatások fő irányvonalait. **Pierre-Jean Dufief**, a Paris-Nanterre Egyetem professor emeritusa 19. és 20. századi francia írók és művészek levelezésének sajtó alá rendezéséről tartott előadást. **Skutta Franciska** (DE) nyugalmazott egyetemi docens a tanszék alapításának idején a frankofón országokban folytatott francia nyelvészeti kutatásokat tekintette át.

Az előadások irodalmi, nyelvészeti és kulturális szekciókban zajlottak. A konferencia első napján nyelvészeti és irodalmi előadásokat hallgathattak meg az érdeklődők. Az előadásokat követően a harmadik emeleti kerengő adott otthont a svédasztalos vacsorának, amelynek során lehetőség nyílt a résztvevők közötti kö-

tetlen beszélgetésre. Az első nap a Zeneművészeti Kar Liszt-termében megrendezett komolyzenei koncerttel zárult. A második napon az irodalmi és nyelvészeti előadások mellett helyet kaptak a francia kultúrával, történelemmel és civilizációval foglalkozó előadók prezentációi is. A konferencia zárásaként Nagy Andrea tanszékvezető köszönte meg a részvételt, és kifejezte abbéli reményét, hogy az első száz év történetét újabb egy évszázadnyi fogja követni.

Nyelvészet

A konferencia során négy szekcióban összesen tizenhárom nyelvészeti témájú előadás hangzott el. A nyelvészeti előadások sorát **Bárdosi Vilmos** (ELTE) nyitotta meg, aki a *jeu de paume*¹ kifejezéshez kötődő, a köznapiban francia nyelv szókészletében fellelhető egyes frazémákat (állandósult szókapcsolatokat) vizsgálta. **Szabó Dávid** (ELTE) és **Kovács Máté** (ELTE) közös előadása a tulajdonneveknek a magyar diáknyelvbe történt beépülését taglalta, míg **Tillinger Gábor** (Uppsalai Egyetem, Svédország) a 19. században összeállított első francia-magyar szótárakat vizsgálta a gyakori és széles szemantikai mezővel bíró igék szempontjából².

Gécseg Zsuzsanna (SZTE) a 17. század elejének francia kiejtéséről tartott előadást XIII. Lajos francia király orvosa, Jean Héroard feljegyzései alapján, amelyekben az orvos a későbbi király öt és tizenegy éves kora közötti kiejtéséről is beszámolt. **Kónya Petra** (SZTE) a politikai beszédek fonostilisztikai jellemzői és a beszélő által birtokolt hatalom közötti összefüggéseket mutatta be François Miterrand és Emmanuel Macron beszédei alapján. **Bors Edit** (PPKE) előadásában a nyelvtudományokban mutatkozó interdiszciplinaritást vizsgálta a nyelvészet, irodalom, pszichológia, szociológia, valamint a történelem vonatkozásában. **Csúry István** (DE) a nyelvtudományoknak a francia nyelv egyetemi oktatásban betöltött szerepéről tartott előadást.

Németh Linda (PTE) Brunetto Latini olasz filozófus francia nyelven írott *Kincses könyv* című enciklopédikus művének egy részlete, a bestiárium³ fordítása során tapasztalt kihívásokról beszélt előadásában. **Marádi Krisztina** (DE) a gyermeknek szóló szövegek, mesék fordításának specifikumait ismertette, amelyek jelentősen eltérnek a felnőttek számára készült szövegek jellemzőitől. **Nagy Andrea** (DE) a francia és a magyar emfatikus mondatok emberi és gépi fordításainak összevetését mutatta be előadásában.

¹ Teniszhez hasonló labdajáték. A magyarok számára a francia forradalom kezdetének egyik nevezetes eseménye, a „labdaházi eskü” (*serment du Jeu de paume*) révén lehet ismerős.

² Többek között: *aller* (menni), *avoir* (birtokolni), *être* (lenni), *faire* (csinálni), *venir* (jönni).

³ bestiárium: állatkönyv, szimbolikus természetrajzkönyv.

Fekete Szilárd (SZTE) a francia nyelvben a nyelvtani nemek neutralizációs tendenciáit mutatta be, kérdőívek felmérései alapján. **Horváth Márton Gergely** (PPKE) előadásában a névmási diszlokációs szerkezeteket ismertette, olyan szintaktikai összetevőket, amelyeknek kanonikus pozíciója a mondaton belül van. **Kiss Sándor** (DE) a stílus, struktúra és a forma absztrakt fogalmainak egyszerre egyértelmű, ám mégis nehezen körülhatárolható definícióiról tartott előadást.

Irodalom

A tizenegy irodalmi témájú előadást három külön szekcióban hallgathatták meg az érdeklődők. **Fülöp Erika** (Toulouse-i Egyetem, Franciaország) Papp Tibor magyar experimentalista költő, a számítógépes költészet magyarországi megalapozója és a francia Philippe Bootz együttműködéséről tartott előadást. **Carme Figuerola** (Lleida-i Egyetem, Spanyolország) előadásában a hosszú időn át alá- illetve fölérendeltségi viszonyként értelmezett társszerzőség szerepét vizsgálta a 19. századi francia irodalomban. **Anne-Simone Dufief** (Angers-i Egyetem, Franciaország) a 19. század második felének francia színpadi szerzőiről – akiket sokáig elhomályosítottak a nagynevű szerzők, különösen Hugo és Dumas – tartott előadást.

Ramona Malita (Temesvári Nyugati Egyetem, Románia) az ekfrázis (képleírás) szerepét elemezte hermeneutikai szempontból David Diop kortárs francia szerző *La Porte du voyage sans retour*⁴ című regényében. **Andreea-Roxana Dobrescu** (Temesvári Nyugati Egyetem, Románia) az én-leírás problematikáját vizsgálta Jean-Luc Coatalem három regényében. **Bódi Katalin** (DE) előadásában Michel Houellebecq *Egy sziget lehetősége* című regényének irodalmi utópiaként történő értelmezéséről beszélt, **Claudiu Gherasim** (Temesvári Nyugati Egyetem, Románia) Camille de Toledo *Thésée, sa vie nouvelle* címet viselő, a Thészeusz-mítosz újraértelmező regényét elemezte mitokritikai szempontból.

Tóth Ágnes (PPKE) előadásában a belga fantasztikus irodalomban megjelenő képi alkotásokat, a vizualitást, az ikonografikus megjelenítést mutatta be Michel de Ghelderode, Maurice Carême, Thomas Owen, Jean Muno műveiben. **Kálai Sándor** (DE) a Louis Lucien Rogger írói álnév alatt működő két magyar származású író, Aczél Lajos és Aigner László detektívregényeiről tartott előadást. **Pavlovics Zsófia** (DE) Mózes bibliai történetének újraértelmezését elemezte Michel Tournier *Eleázár avagy a forrás és a csipkebokor* című regényében. Az irodalmi témájú előadások sorát, amely egyben a konferencia utolsó előadása volt, **Szilágyi**

⁴ Amennyiben az adott mű nem jelent meg magyar fordításban, a címe eredeti nyelven szerepel (vö. Houellebecq, Tournier).

Ildikó (DE) zárta, aki Eugène Guillevic, a magyar költészet franciaországi megismertetésében kulcsszerepet játszó francia költő és műfordító magyarországi kritikai fogadtatását és verseinek magyar fordításait ismertette.

Kultúra, történelem, civilizáció

A konferencián elhangzott előadások harmadik csoportját a francia kultúrával, történelemmel és civilizációval foglalkozó hét előadás alkotta, amelyek a második napon hangzottak el, a nyelvészeti előadásokkal egyidőben. **Bene Krisztián** (PTE) a második világháború idején Magyarországon raboskodó francia, illetve az ugyanebben az időszakban franciaországi hadifogolytáborokban internált magyar hadifoglyok helyzetét vetette össze. **Bába Viktória** (PTE) Elisa Reverter López franciaországi emigrációban élt spanyol író *Mujeres en el infierno* című regényében megírt, a második világháború alatt a spanyol menekültek számára létesített francia internálótáborban megélt tapasztalatairól beszélt előadásában. **Kiss Ádám László** (DE) az elmúlt száz évben a Debreceni Egyetemen francia szakos diplomát szerzett hallgatókról és szakdolgozataikról tartott statisztikai kimutatásokkal alátámasztott előadást.

Gyimesi Tímea (SZTE) előadásában a tudomány, azon belül az orvostudomány esztétikai megnyilvánulásait elemezte Olivia Rosenthal műveiben. **Karácsonyi Judit** (SZTE) az irodalom és a film kapcsolatát mutatta be, az adaptációk kétirányúságára (irodalmi alkotásból adaptált film, film alapján készült irodalmi mű) helyezve a hangsúlyt. **Ádám Anikó** (PPKE) a FISH (French, Italian, Spanish) mobilitási és kutatási hálózatnak a közép-európai neolatin kulturális kapcsolatokban betöltött szerepét ismertette. **Paula Prescod** (Picardiai Jules Verne Egyetem, Amiens) a Web 2.0, a közösségi internetmédiának a kulturális tudatra gyakorolt hatását vizsgálta, amennyiben az korábban elképzelhetetlen mértékben könnyítette meg az online térben történő kulturális kapcsolatok kialakítását.

Összefoglalás

Jelen írás nem vállalkozhatott a konferencián elhangzott előadások részletes ismertetésére, az érdeklődők az előadások absztraktjait az Irodalomjegyzékben szereplő absztraktfüzetben olvashatják. A harmincegy előadás változatos tematikája bizonyítja a francia nyelvészet, irodalom és kultúra terén folyó hazai és nemzetközi kutatások sokszínűségét. Az előadások szaktanulmánnyá átdolgozott változatai konferenciakötet formájában látnak napvilágot, a tervek szerint 2024 elején.

Irodalomjegyzék

CSÜRY István–NAGY Andrea (2023, szerk.): *Livret du colloque organisé à l'occasion du centenaire du Département de Français de l'Université de Debrecen*

(31 août – 1er septembre 2023). Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar
Francia Tanszék, Debrecen. (absztraktfüzet)

URL:https://konferencia.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/defr100-livret_resumes_final.pdf